

İCTİMAİ-SİYASİ ARENADA SƏFƏVİYYƏ TƏRİQƏTİ

Rəhim HƏSƏNOV,

AMEA-nın Fəlsəfə İnstitutunun doktorantı

hesenli.82@inbox.ru

AÇAR SÖZLƏR: Səfəviyyə təriqəti, Səfəvi şeyxləri, ictimai-siyasi tarix, Səfəvilər imperiyası.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: орден Сефевидов, сефевидские шейхи, общественно-политическая история, империя Сефевидов.

KEYWORDS: Safaviya sect, Safavid sheikhs, social and political history, Safavid Empire.

Şanlı tariximizdə Səfəvi şahlarının ictimai-siyasi fəaliyyəti ilə yanaşı, eyni zamanda Səfəviyyə təriqəti şeyxlərinin də bu səpkidə fəaliyyəti silinməz iz buraxmışdır. Səfəviyyə təriqətinin yaradıcısı olan Şeyx Səfiəddinin dövründən başlayan bu hərəkatın Şeyx Sədrəddin Ərdəbili, Xoca Əlaəddin Əli, Şeyx İbrahim, Şeyx Cüneyd, Şeyx Heydər, Sultan Əli Mirzə Səfəvi və Şah İsmayıl Səfəvi kimi parlaq simaları olmuşdur. Məhz Səfəviyyə təriqəti şeyxlərinin ictimai-siyasi fəaliyyəti nəticəsində də Səfəvi imperiyası meydana gəlmişdir.

Səfəviyyə təriqətinin yaradılmasında mühüm rol oynayan məşhur sufi Şeyx Səfiəddin əl-İshaq əl-Musəvi əl-Ərdəbili (1252-1334), eyni zamanda Səfəvilər sülaləsinin də banisi idi. Tədqiqatçılar Şeyx Səfiəddinin soy-kökünün yeddinci imam Musa əl-Kazıma (745-799) gedib çıxdığını irəli sürürlər. Araşdırmaçıların bəziləri isə bu şəcərənin uydurma olduğunu və yalnız XVI əsrdə ortaya çıxdığını iddia edirlər. Lakin bu şəcərənin uydurma olması iddiası, ehtimal ki, XVI əsrdə Osmanlılar zamanında ortaya atılmışdır. Çünki Ərdəbildə məskunlaşan Şeyx Səfiəddinin İsna əşəriyyə əqidəsinə malik olması və onun nəslinin yeddinci imam Musa əl-Kazımdan gəlməsi haqqında tutarlı dəlillər mövcuddur.

Səfiəddin Ərdəbili 1252-ci ildə Ərdəbildə anadan olmuşdur. Firuz şahın nəvəsi olan Səfiəddin Zahidiyyə təriqətinin müşfi Şeyx Zahidi Gilanidən (1216 – 1301) dərs almış və Şeyxin qızı Bibi Fatma ilə evlənmişdir. Qısa müddət ərzində təsəvvüf sahəsində dərin biliyə malik olması ona böyük şöhrət qazandırmış və Şeyx Zahidi Gilaninin ölümündən sonra şiəlik məzhəbi əsasında öz ideologiyasını yaymağa başlamışdır. Şeyx Səfiəddin Elxanilər dövlətinin vəziri Fəzlullah Rəşidəddin (1247-1317) ilə yaxın əlaqələr qurmuş və onun hörmətini qazanmışdır.

Zaman keçdikcə Şeyx Səfiəddinin ətrafına toplananların və ona bağlananların sayı artmağa başlamışdır. Şeyxin xalq arasında nüfuz qazanması monqol hökmdarı Əmir Çobanın (1262-1328) da diqqətini çəkmiş və Səfiəddini ziyarət etmişdir. Bu ziyarət əsnasında Səfiəddin Əmir Çobandan monqolların xalqa göstərdikləri təzyiqlərdən ortadan qaldırılmasına nail olmuşdur. İslam dünyasının hər tərəfindən insanlar şeyxi görməyə gəlirmiş və onların önəmli bir hissəsi də Anadoludan gələn şiələr idi. 1334-cü ildə Şeyx Səfiəddin vəfat etdikdən sonra oğlu Sədrəddin Musa onun yerinə keçmiş və 1334-1392-ci illər arasında Səfəviyyə təriqətinin şeyxi olmuşdur. Artıq Səfəviyyə təriqətinin

tərəfdarlarının sayı minlərlə idi.

Sədrəddin Musadan sonra təriqətin şeyxi oğlu Xacə Əlaəddin Əli (şeyxliyi 1392-1428) olmuşdur. İlk Osmanlı hökmdarları bu təriqətin şeyxlərinə hər il “Çıraq axçası” adıyla hədiyyə verirdilər. Xacə Əlinin Əmir Teymurun yanında böyük nüfuzu vardı. Əmir Teymur Ərdəbili Xacə Əliyə hədiyyə etmişdir. Həmin hadisədən sonra Anadoludakı şiə zümrələri də bu təriqətin tərəfdarı olmaq üçün can atmışlar. Əmir Teymurun Anadoludan İrana apardığı türkmənlər Xacə Əlinin xahişi ilə Ərdəbilə yerləşmiş və onun müridləri olmuşlar. Onlardan bir qismi Anadoluya qayıdaraq pirlərinin təbliğatını aparmağa başlamışlar.

Xacə Əlidən sonra təriqətin şeyxi 1428-1447-ci illərdə onun oğlu İbrahim olmuşdur. O, atasının dövründə Anadolu şiələri arasında başlayan təbliğət işlərini daha da gücləndirmişdir. Anadoluda Hacı Vəli Bektaşın yaratdığı Bektaşilik təriqətinin mənsubları arasında Səvəfiyyə təriqətinə inananların sayı daha da çoxalmışdır.

Anadolu şiələri üçün iki vəli vardı, bunlardan biri, Hacı Bektaş, digəri isə Şah İbrahim idi. Şah İbrahim Anadolu şiələrinin böyük hissəsi tərəfindən vəli kimi qəbul edilirdi. Müridləri Şeyx İbrahimdən “Şeyxlərin şahı” deyə bəhs edirdilər. Həyatı haqqında çox az məlumat olan Şeyx İbrahim 1447-ci ildə vəfat etdikdən sonra oğlu Cüneyd Ərdəbil təkkəsinin şeyxi olmuşdur. Səfəvilər Cüneyddən etibarən siyasi işlərə qarışmağa başlamışlar.

Cüneyd 1447-ci ildə təkkə və təriqətin rəhbəri olduqda əmisi Şeyx Cəfər böyük narahatlıq keçirmişdir. Çünki Cüneyd təriqət daxilində Xacə Əli zamanından etibarən böyüyərək inkişaf edən şiəliyin təsiri altında idi. Bu vəziyyət isə əmisinin təmsilçisi olduğu təriqətin və təkkənin ənənəvi sünni düşüncəsi ilə ziddiyyət təşkil edirdi. Şeyx Cəfərin fikrincə, qardaşı oğlu Cüneyd qatı rafizi idi və bu inanc ilə təkkənin başında dayana bilməzdi.

Şeyx Cüneydin məqsədi təriqəti yalnız dini cəhətdən deyil, eyni zamanda hərbi və siyasi cəhətdən də gücləndirərək şiə dövləti qurmaq idi. Bu baxımdan təriqət ənənəvi sünni inancına və ənənəsinə qarşı çıxırdı. Cüneydin hədəfi yalnız şeyx kimi xatırlanmaq deyil, həm də sultan olmaq idi.

Şeyx Cüneydin aktiv şiə təbliğatına başlaması sayəsində ətrafına minlərlə tərəfdar toplaması şiə dövləti olan Qaraqoyunlu hökmdarı Cahan şahı da narahat edirdi. Bundan istifadə edən Şeyx Cəfər oğlu Seyid Qasımı Cahan şahın qızlarından biri ilə evləndirmişdir. Bu evlilik yolu ilə ortaq düşmənləri Cüneyd olan Şeyx Cəfər və şah Cahanın ittifaqı qurulmuşdu. Bu ittifaq nəticəsində Cahan şah Ərdəbilə məktublar yazaraq Cüneydin şahəri tərk etməsini tələb etmiş və əks halda onun qətlə yetiriləcəyini bildirmişdir. Cüneyd də əmisi Cəfər və Qaraqoyunlu şahı Cahanın təzyiqlərinə dözə bilməyərək sonralar nəvəsi İsmayılın quracağı Qızılbaş dövlətinin təməlini atan 11 illik sürgün səfərinə çıxmışdır.

Cüneyd Ərdəbili tərk etdikdən sonra Osmanlı torpaqlarına getməyə qərar vermişdir. Cüneyd Osmanlı torpaqlarında təriqətin yeni inancını yayacağını və orada məskən sala biləcəyini düşünürdü. Çünki babası Xacə Əlinin Əmir Teymur ilə görüşərək 1402-ci ildə Ankara döyüşündə əsir düşmüş Osmanlı əsgərlərini sərbəst buraxdırması Osmanlı imperiyasında Səfəvi şeyxlərinin məşhurluğunu artırmışdır. Hətta Osmanlı sultanları Ərdəbil təkkəsinə hörmət göstərməyə başlamışdılar.

Şeyx Cüneyd Osmanlı torpaqlarına çatdıqda burada məskunlaşmaq icazəsini almaq üçün

müridini müxtəlif hədiyyələrlə sultan II Muradın hüzuruna göndərmişdi. Lakin II Murad Cüneydin siyasi fəaliyyətindən xəbəri olduğu üçün ona müsbət cavab verməmişdir. Sultan yeddi dərvişin bir xanədə oturma bildiklərinə baxmayaraq, bir taxta iki padşahın sığmayacağını və qarşısında onu rəqib kimi görmək istəmədiyini bildirmişdir.

Şeyx Cüneyd Osmanlı torpaqlarında qaldığı qısa müddət ərzində Səfəvilərin yeni məqsədini geniş kütləyə çatdırmağa bilməmişdir. Osmanlı dövlətinin türkmənlərə qarşı apardığı siyasətdən narahat olan Anadoludakı türkmən tayfaları, eyni zamanda bektəşilər özünü Əhli-beyt soyundan gəldiyini və apardığı mübarizədə haqlı olduğunu söyləyən Cüneydin ətrafında toplaşmışlar.

Sultanın torpaqlarında yaşamaq izni vermədiyini gören Cüneyd təsəvvüf şəhəri kimi məşhur olan Qaraman bəyliyinə Konya şəhərinə getmişdir. Orada olduğu zaman Şeyx Sədrəddin Konəvi adı ilə xatırlanan təkkəni ziyarət etmiş və On iki imam şiəliyinə əsaslanan Səfəvi təriqətinin təbliğatına başlamışdır. Lakin onun bu fəaliyyəti sünni üləması Şeyx Əbdüllətif əl-Qüdsi ilə olan müzakirəsindən sonra başa çatmışdır. Bu müzakirə zamanı Şeyx Əbdüllətif əl-Qüdsi Cüneydin kafir olduğunu, onun yolunda gedənlərin də kafir olacağını bildirmişdir. Bu hadisədən sonra Konyada uzun müddət qala bilməmiş və Tavr (Toros) dağlarındakı Varsaq türkmənlərinin yanına getmişdir.

Şeyx Cüneyd burada özünə tərəfdar tapmaqda çətinlik çəkməmişdir. Tavr dağlarında yaşayan əhali arasında yayılan əsas inanc Bektəşilik idi. Cüneydin ayaq basdığı Aralıq dağlarının sakinləri Abdal Musa davamçısı idilər. Cüneyd burada da Anadoluda olduğu kimi, Bektəşilərlə qarşılaşmışdı. O, Əhli-beytə əsaslanan Səfəvi inancını yaymağa çalışmış və qısa müddət ərzində Abdal Musa diyarında öz ətrafına on minlərlə mürid toplamışdır.

Cüneyd burada təriqətini yayarkən onu kafirliklə ittiham edən Şeyx Əbdüllətif Qaraman bəyi İbrahim bəyə Cüneydin məqsədinin hakimiyyəti əldə etməyə çalışdığını bildirmişdir. Bir tərəfdən kafirlikdə günahlandırılan, digər tərəfdən də İbrahim bəyin siyasi və hərbi təzyiqi ilə üzləşən Cüneyd Şimali Suriyaya ərazisinə getmişdir. Lakin Cüneyd bölgəni tərk etsə də, artıq bu ərazidə onun minlərlə tərəfdarı var idi. Ona bağlı olan birliklər içində mühüm yer tutan Varsaqlar sonralar qurulan Qızılbaş dövlətinin əsas dayaqlarından birinə çevriləcəkdilər.

Qaraman bəyinin təzyiqləri nəticəsində Şeyx Cüneyd ona bağlı bir qisim müridi ilə birlikdə Məmlük sultanlığının tərkibində olan Hələb yaxınlığındakı Ərsuz dağında xristianlardan qalma bir qalanı əmirdən satın alaraq orada məskunlaşmışdır. Yeni torpaqlar onun İmadəddin Nəsiminin düşüncələri ilə yaxından tanış olmasına bir vəs ilə olmuşdu. Cüneyd Suriya torpaqlarına ayaq basmasından bir neçə il əvvəl, 1417-ci ildə Seyid İmadəddin Nəsimi Hələbdə edam olunmuş və bu torpaqlar həmin hadisəyə şahidlik etmişdi. İndi də Cüneydin dini və siyasi fəaliyyətlərinə şahidlik edirdi. Şeyx Cüneyd Anadoludakı heteredoks inanclardan sonra Hələbdə hürufilik inancı ilə də tanış olmuşdu. Təbliğatını bütün inancaları özündə ehtiva edəcək şəkildə genişləndirmişdi. Bunun nəticəsində Suriyadakı hürufilər də Cüneydin tərəfdarlarına qoşulmuşlar. Ən əhəmiyyətli isə gələcəyin Qızılbaş ordusunu meydana gətirən türkmən tayfaları da ona bağlılıqlarını bildirmişlər. Osmanlı torpaqlarından gələn Şeyx Bədrəddin Simavinin oğlu və tərəfdarları da ona qoşulmuşlar. Şeyx Cüneyd tərəfdar sayının artdığını görərək yaşadığı qalanın ətrafında bir əmirlik qurmağa cəhd etmişdi. Cüneydin bu fəaliyyəti həm Suriyadakı sünni üləmanı, həm də Məmlük əmirələrini narahat etmişdir. Bölgədə yaranmış bu vəziyyətdən xəbərdar olan Misirdəki Məmlük sultanı Cüneydin

üzərinə hücumu keçmişdir. Şimali Suriya torpaqlarında böyük bir tərəfdar toplayan Cüneyd müridlərindən ibarət orduyla Məmlüklərə qarşı çıxmağa qərar vermiş, Hələb yaxınlığında baş tutan döyüşdə Cüneydin ordusu məğlubiyyətə uğramış və çoxlu itki vermişdir. Bu məğlubiyyətdən sonra Şeyx Cüneyd öz şansını başqa torpaqlarda sınamaq qərarına gəlmişdir. Məmlüklərin əlinə keçməmək üçün Şeyx Qara dənizin sahillərində yerləşən Canik dağlarına getmək qərarını verərək Şimali Suriyadan Qara dənizə doğru səfərə çıxmışdır. Şeyx Cüneyd bu səfəri əsnasında türk və kürd tayfaların hücumuna məruz qalaraq canını çətinliklə qurtarmış və Qaradəniz sahillərindəki Osmanlıların nəzarət etdiyi Canik bölgəsinə çatmağa müvəffəq olmuşdur.

Döyüşkən Çəpni tayfalarının Şeyx Cüneydə dəstək olması ona Hələbdə uğradığı məğlubiyyətin acı təsirini unudara bilməmişdir. Şeyx Cüneyd Osmanlılar ilə yaxşı münasibətdə olmayan Çəpni tayfaları arasında Səfəvi ocağının Bektaşilikdən və Hürufilikdən təsirlənmiş 12 imam şiə inancını yaymağı bacarmışdır. Bir müddət sonra ikinci ordusunu Çəpni tayfalarından meydana gətirərək Trabzon Rum dövlətinə qarşı döyüşə başlamışdır. Şeyx Cüneydin bu qərarı müridləri arasında cihad hesab edilirdi üçün böyük coşğu yaratmışdır.

Cüneydin ordusu Rumların üzərinə hücumu keçərək, Trabzon Rum kralının qatıldığı Ağcaqala döyüşündə qələbə qazanmış, kral isə döyüş meydanından qaçaraq Trabzona çəkilməmişdir. Həmin ərəfədə Fateh Sultan Mehmet ordusu və donanması ilə Trabzon üzərinə səfərə çıxdığından Cüneydin bu şəhəri ələ keçirmək istəyi baş tutmamışdır.

Çoxsaylı Osmanlı ordusu ilə qarşı-qarşıya gəlməkdən çəkinən Şeyx Cüneyd çarəni Ağqoyunlu dövlətinə sığınmaqda tapmış və Uzun Həsənin dəvəti ilə Amid şəhərində məskunlaşmışdır. Uzun Həsənin məqsədi Səfəvi şeyxinin də dəstəyini alaraq ondan Qaraqoyunlu hökmdarı Cahan şahı qarşı istifadə etmək idi. Bu isə Cüneydin siyasi mənafeyinə uyğun gəlirdi. Çünki onun sayəsində həm öz təriqətini daha rahat təbliğ edə biləcək, həm də Osmanlı, Məmlük, Qaraman bəyliyi və Qaraqoyunlu kimi dövlətlərin təzyiqindən qorunmuş olacaqdı.

Uzun Həsən bacısı Xədicə Bəyimi Şeyx Cüneydə ərə verməklə aralarındakı ittifaqı daha da möhkəmləndirmişdir. Şeyx Cüneyd üç il Ağqoyunlu dövlətinin paytaxtı Amiddə qalmış və bu müddət ərzində müridləri vasitəsilə bütün bölgədə Səfəviyyə təriqətini təbliğ edə bilməmişdir. Bu dövrdə Şeyx Cüneyd Dərsim başda olmaqla bölgədəki Əhli-beyt soyundan gələn Qureyşan, Baba Mənsur və s. təriqətlərlə də əlaqə yaratmışdır. Artıq Səfəviyyə təriqəti Dərsim torpaqları başda olmaqla bir çox Dımılı və Kurmanc tayfaları arasında yayıla bilməmişdir. Beləliklə, Şeyx Cüneyd Ərdəbildən çox uzaqda, həm özünə bağlı Türkmən birliklərindən, həm də Dımılı və Kurmanclardan ibarət çoxsaylı müridlər ordusu yaratmağı bacarmışdır.

Şeyx Cüneyd 1448-ci ildə tərək etmək məcburiyyətində qaldığı Ərdəbilə - əmisi Cəfərin şeyxlik etdiyi təkkəyə 11 illik sürgün həyatından sonra 1459-cu ildə qayıtmışdır. Bu hadisədən əmisi Şeyx Cəfər və Qaraqoyunlu hökmdarı narahat olmağa başlamış və Cahan şah Cüneydə təhdid dolu məktub yazaraq onun Ərdəbili tərək etməsini istəmişdir.

Bir tərəfdən əmisi Cəfərin təzyiqi, digər tərəfdən Cahan şahın təhdidləri səbəbindən Cüneyd yenidən səfərə çıxmağa məcbur olmuşdur. Cüneydin hədəfi müridlərindən ibarət qurduğu 10 min nəfərlik ordu ilə çərkəzlərə hücum edərək qələbə qazanmaq və yenidən Ərdəbilə qayıtmaq idi. Bu səbəbdən də öz ordusunu hazırlayaraq Şimali Qafqaza doğru irəliləmişdir. Lakin çox keçmədən

əmisini Şeyx Cəfər ilə Qaraqoyunlu Cahan şahın ittifaq bağladığı Şirvanşah I Xəlilullah qarşısını kəsmişdir.

Azərbaycanda Samur çayının sol sahilindəki Qırçaq kəndi yaxınlığında baş vermiş döyüşdə Şeyx Cüneyd öldürülmüş və ordu geri çəkilərək şeyxlərini Samurun sağ sahilindəki Gülxan kəndi (indiki Qusar rayonunun Həzrə kəndi) deyilən yerdə dəfn etmişlər. Beləliklə, Cüneydin mübarizə dolu həyatı öz əmisinin də içində olduğu bir ittifaq tərəfindən döyüş meydanında sona yetmişdir.

Şeyx Cüneydlə həyat yoldaşı Xədicə Bəyim 9 yaşlı oğlu Heydər atasından sonra təriqətə rəhbərlik etmək üçün Ərdəbilə getmişdir. Sonralar Şeyx Heydər Uzun Həsənin həyat yoldaşı Despina Xatunun qızı Marta ilə ailə qurmuşdur. Bu nikahdan dünyaya gələn üç uşaqdan kiçiyi Səfəvi dövlətinin qurucusu olan Şah İsmayıl idi.

Şeyx Heydər dərviş xirqəsi geyinər, başına sufi təkkəsi taxardı. Müridləri də onun kimi geyinər, başlarına Heydəri (“tərəkə-Heydəri”) deyilən papaq qoyardılar. Qırmızı rəngli papaq 12 dilimli idi. Təriqət ardıcılıqlarına görə, 12 dilim 12 İmamı, qırmızı rəng isə Əhli-beyt ilə qan qohumluğu mənasını verirdi, bu rəng həm də Həzrət Əliyə bağlılığın simvolu idi. Qırmızı papaqlı Heydəri dərvişlərini qızılbaş adlandıran sünnilər bu təbiri daha sonra bütün şiələr üçün istifadə etmişlər.

Şeyx Heydər 1488-ci ildə Şirvana üçüncü yürüşündə (birinci yürüş - 1483-cü il, ikinci yürüş - 1487-ci il) Şirvanşah Fərrux Yasar Heydər ilə mübarizə apara bilməyəcəyini anlamış və qalaya çəkilməmişdir. Şirvanşah Fərrux Yasar bir tərəfdən Heydərin başını qatmış, digər tərəfdən qohumu Ağqoyunlu hökmdarı Yaqub bəydən kömək istəmişdir. Şeyx Heydər var gücü ilə döyüşməsinə baxmayaraq, 1488-ci ilin avqustunda aldığı ox yarısından həlak olmuş və ordusu geri çəkilməmişdir.

Şeyx Heydərdən sonra müridlər onun böyük oğlu Əlinin ətrafında birləşmişlər. Atalarını da öldürən Yaqub bəy üç bacısı oğlunu (Əli, İbrahim, İsmayıl) anaları ilə birlikdə həbs etmişdir. Onlar dörd il yarım qalada qalmışlar.

Şeyx Heydərin böyük oğlu Əli düşmənləri ilə döyüşərkən öldürülmüşdür. Aləmşah bəyim (Marta xatun) oğlu İsmayılı Ərdəbil təkkəsində gizlətdiyi deyilir. Əba, ya da Mama adlı bir qadının İsmayılı Ərdəbildə Anadolulular (Rum) məhəlləsindəki evində saxladığı rəvayət edilir. İsmayıl bir müddət sonra Rəştə, oradan da Lahistana getmiş və on üç yaşında ikən yenidən Ərdəbilə qayıtmışdır. Qısa müddət ərzində Şirvanşah Fərrux Yasarı və Ağqoyunlu hökmdarı Əlvənd Mirzəni məğlub edən İsmayıl Səfəvi 1501-ci ilin payızında Təbrizdə taxta çıxmışdır. Beləliklə, tarixdə yeni bir dövlət – Səfəvi, yaxud Qızılbaş dövlətinin əsası qoyulmuşdur.

ƏDƏBİYYAT

1. Abbasov N., Həsənov R. Təsəvvüf fəlsəfəsi, Bakı, 2012.
2. Bünyadov Z. Azərbaycan tarixi. Bakı, 1994.
3. Məhəmmədov Z. Azərbaycan fəlsəfəsi tarixi. Bakı, 1994.
4. Məhəmmədov Z. Azərbaycanda XI-XIII əsrlərdə fəlsəfi fikir. Bakı, 1978.
5. Məhəmmədov Z. Orta əsr Azərbaycan filosofları və mütəfəkkirləri. Bakı, 1986.
6. Adıvar A.A. Tarih boyunca ilim ve din. İstanbul, Yükselen matbaa, 1969.
7. Eraydın S. Tasavvüf ve tarikatlar. İstanbul, 1994.
8. Yılmaz H. K. Anahtarları ile tasavvüf ve tarikatlar. İstanbul, 2002.

Рагим Гасанов

ОРДЕН СЕФЕВИДОВНА В ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКОЙ АРЕНЕ

РЕЗЮМЕ

В героической истории нашего народа неизгладимый след оставила не только общественно-политическая деятельность сефевидских шахов, но и в то же время деятельность шейхов ордена Сефевидов. Начиная со времен основателя ордена шейха Сефиаддина, представителями этого движения были такие яркие личности как Шейх Седреддин Ардебилли, Ходжа Аладдин Али, Шейх Ибрагим, Шейх Джунейд, Шейх Гейдар, Султан Али Мирза Сефевиды и Шах Исмаил Сефевиды. Общественно-политическая деятельность шейхов ордена способствовала созданию империи Сефевидов.

В статье освещаются основные аспекты общественно-политической деятельности ордена сефевидских шейхов, а также образование Сефевидской империи.

Rahim Hasanov

THE SAFAVIYA SECT IN SOCIAL-POLITICAL ARENA

SUMMARY

The social and political activities of the Safavid rulers as well as activities of Safaviya sect's sheikhs has left an indelible mark in the heroic history of our people. Sheikh Safieddin who was the founder of the sect, Sheikh Sadreddin Ardebili, Hodja Aladdin Ali, Sheikh Ibrahim, Sheikh Junayd, Sheikh Heydar, Sultan Ali Mirza Safavi and Shah Ismail Safavi have been amongst the illuminating figures of the sect. The socio-political activities of the Safaviya sect's sheikhs contributed to the creation of the Safavid Empire.

The article outlines the main aspects of the socio-political activity of the Safavid Sacred Sheikhs, and the formation of the Safavid Empire.